

Selçuklu Sultanları

Aydın Usta

İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2019, 271 Sayfa, ISBN: 978-605-7800-13-8.

Talha ÖZDEMİR*

“*Selçuklu Sultanları*” adlı eser, kitabın adıyla uyumlu içeriğe sahip olup kurulmuş olan Büyük Selçuklu, Suriye Selçuklu ve Türkiye Selçuklu sultanları hakkında özet bilgiler diyebileceğimiz konuları içeren bir çalışmadır. Kitabın muhteviyatından söz etmeden önce hem yazarı üzerine hem de Selçuklu dönemiyle ilgili yapılan çalışmalar üzerine durmak gerekirse; incelenen eserin yazarı Ortaçağ dönemi üzerine uzmanlaşmış Samaniler üzerine çalışmıştır ancak son dönemlerde üzerinde çalıştığı konular itibari ile Haçlı ve Selçuklular hakkında eserler meydana getirmiştir. Selçuklular dönemiyle ilgili son dönemlerde birçok araştırma-inceleme eserleri yoğun bir şekilde ortaya çıksa da genel okuyucuya direkt bilgi sağlayan bir eser mevcut değildir. Kitabın önsözünde de yazar bu hususa dikkat çekerek, amacını şu sözlerle ifade eder; “*Selçuklular hakkında yeni bir şey ortaya koymaktan ziyade fiillerini bir bütün halinde ve en temel şekilde okuyucuya aktarmaktır.*”¹ Bu bağlamda eserde sultanlar hakkında bir künye oluşturularak; doğum, ölüm, hükümdarlık tarihleri, aile üyeleri, unvan ve lakapları verilmiştir. Künye bilgisinin yanı sıra dönemlerinin genel özellikleri, şahsiyetleri, çağdaşları olan hükümdarlar ve dönem kronolojisi gibi bir tema üzerine kurulmuş çalışmadır. Eser kısa bilgiler üzerine kurgulanmış ve Selçuklu Sultanları üzerinden Selçuklu

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü, Lisans Öğrencisi, talha199453@gmail.com

¹ Aydın Usta, Selçuklu Sultanları, Yeditepe Yayınevi, 2019, s 7.

dönemini hafızalarda haritalaştırmaya yardımcı olmaktadır. Eserin dili ise kitle olarak genel topluma hitap ettiği için sade ve içerik olarak fazlasıyla görseller ile donatılmıştır.

Konusu ve içeriği itibari ile incelenen eser, öncelikle kronolojik sırayı takip ederek Büyük Selçuklu Devleti'nin hükümdarlarından olan "Sultan Muhammed Tuğrul Bey" den başlayarak Irak Selçuklu, Türkiye Selçuklu, Kirman Selçuklu, Suriye-Filistin Selçuklu, Halep Melikliği, Dimaşk Melikliği hükümdarlarını sırasıyla anlatmaktadır. Anlatılan hükümdarlar arasında ön plana çıkan Alp Arslan, Melikşah, Muhammed Tapar, Süleymanşah, Kılıç Arslan, Alâeddin Keykubad gibi isimler mevcuttur. Bunların hepsine ek olarak sultanın kişilik özellikleri de verilerek siyasi bir tarih yazımının yanı sıra okuyucuyu zinde tutacak bilgilerde sunulmaktadır. Ayrıca Çağrı Bey, İbrahim Yınal, Nizamülmülk, Artuk Bey, Ömer Hayyam, Terken Hatun, Hasan Sabah, İmameddin Zengi, Çaka Bey, Selahaddin Eyyubi gibi sultanların hüküm sürdükleri dönemlerde önemli olan şahsiyetler hakkında bilgiler de vererek dönemi yalnızca iktidar değil çevresindeki isimlerle yorumlama imkânı vermektedir. Her hükümdar sonunda siyasi olayları tek cümlelik maddeler halinde kronolojik olarak eklemiştir ve de her sultanın çağdaşı olan diğer ülke hükümdarlarını içeriğinde bulundurmaktadır. Eser bir bakıma büyük puntolarla Selçukluyu insanların zihnine yerleştirmek için hem görsel olarak donatılmış hem de bazı bölümlerinde hükümdarlara ait sözler yahut olaylar olay akışı dışında içeriğe eklenmiştir. Elbette tüm Selçuklu sultanlarına erişmek kolay olmadığından ve Selçuklu dönemine ait belge azlığından ötürü eksik kalan bilgiler olabileceği gibi her devlette aynı oranda hükümdarlar anlatılamamıştır. Yalnızca tarihte de üzerinde en çok durulan iki devlet olan Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçuklu sultanlarının muhteviyatı daha fazladır. Eserin iddiası aslında bir öğretilerdir. Çünkü akademik bilgilere toplumun uzaklığı ve kolay öğrenilebilir ve okunabilir bilgilerin gündemde olması kitabı bir öğreti dizisi içerisine yerleştirmiştir. İçerisinde kullanılan haritalar, fotoğraflar, resimler ve hükümdarlara ait sikkeler bu öğretiyi simgeleştirmektedir. Eserin eksik kalan kısmını tanımlarsak belki okuyucuyu bilgi açısından doyurucu gelmeyebilir ve siyasi olayların detaylarının eksik olduğu düşünülebilir. Nitekim olayların detaylı anlatımı eserde yer almamaktadır ve temel bilgilere sahip olmayan kişiler bu anlamda bazı kısımlarında konudan kopabilir. Görsellerin fazlalığı her ne kadar olumlu bir katkı sağlamış gibi görünse de içeriğinin bilgi vermekten çok satış kaygısı barındırdığı algısı oluşturmaktadır. Ayrıca bu görseller baskı kalitesi açısından özenli görseller olmayıp baskı kalitesini düşürmüştür.

Eserin incelenmesinde son olarak şunlar ifade edilebilir; Türklerin Orta Asya coğrafyasından Anadolu'ya uzanışında etkili olan Selçuklu devletlerinin hükümdarlarının panoramik ve detaysız aktarımı ile eser bize Selçuklu devletlerinin genel çerçevesini çizmiştir. Yukarıda çok kez bahsedilen kısa ve öz bilgiler ile donatılması yönünden kolay okunabilmesi yönüyle okuyucu açısından olumlu olan eser, bilgi kısırlığı ve söz edilen görsel fazlalığı ile bir dergi havasında olmasından dolayı eleştirilebilir.